ÖĞREN · 3. Sınıf · Matematik

Doğal Sayılarla Toplama - Çıkarma İşlemi

Üç basamaklı sayılarla toplama ve çıkarma · Elde ve bozma · Tahmin · Zihinden işlem · İşlemler arasındaki ilişki

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- ✓ Toplama ve çıkarmanın ögelerini ve aralarındaki ilişkiyi
- ✓ Üç basamaklı sayılarla eldeli toplama yapmayı
- ✓ Onluk ve yüzlük bozarak çıkarma yapmayı
- ✓ İşlemin sonucunu tahmin etmeyi ve zihinden işlem yapmayı
- ✓ Toplama ile çıkarmanın birbirinin tersi olduğunu

👨‍👩‍👧 **Büyüklerimize not:** Alışverişte iki ürünün fiyatını yuvarlayarak toplamını tahmin etmesini, sonra gerçek toplamı hesaplamasını isteyin. Tahmin ile sonucu karşılaştırmak işlem duygusunu güçlendirir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

➕ Toplamanın Ögeleri

Yunus 152, Gülay 135 dil çubuğu getirdi. Toplam dil çubuğu sayısı: 152 + 135 = **287**. Toplanan sayılara **toplanan**, sonuca **toplam** denir.

Toplananların yeri değişse de toplam **değişmez**: 132 + 124 = 124 + 132 = 256.

152	+	135	=	287
toplanan		toplanan		toplam

Toplamanın ögeleri

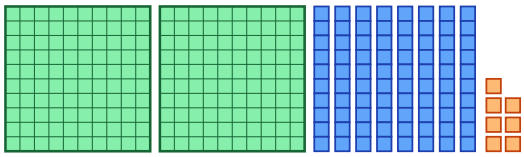

287: 2 yüzlük, 8 onluk, 7 birlik

🧮 Eldeli Toplama

Üç basamaklı sayılarla toplarken önce **birler**, sonra **onlar**, sonra **yüzler** basamağındaki sayıları toplarız.

Birlerin toplamı 10 ya da daha fazlaysa 1 onluk **elde** olarak onlar basamağına eklenir; onların toplamı 10 ya da daha fazlaysa 1 yüzlük elde yüzler basamağına eklenir.

	1	1	
	1	4	8
+	2	6	4
	4	1	2

TEKNOFEST: 148 + 264 = 412

① birler: 8 + 4 = 12 → 2 yaz, 1 elde
② onlar: 1 + 4 + 6 = 11 → 1 yaz, 1 elde
③ yüzler: 1 + 1 + 2 = 4

Adım adım

✏️ Haydi deneyelim — Zihinden hesapla.

246 + 130 = ☐ **785 − 240 = ☐** **350 − 198 = ☐**

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🐟 Üç Sayıyı Toplama

Balıkçı Kemal Bey 197 kg levrek, 232 kg çupra ve 323 kg hamsi sattı. Toplam: 197 + 232 + 323 = **752 kg**. Üç sayıyı da alt alta yazar, aynı kurallarla toplarız.

	1	1	
	1	9	7
	2	3	2
+	3	2	3
	7	**5**	**2**

197 + 232 + 323 = 752

➖ Çıkarmanın Ögeleri

Fulya 246 lirasının 132 lirası ile kitap aldı: 246 − 132 = **114**. Çıkarmada en büyük öge **eksilen**dir. Çıkan ile fark toplanınca eksilen bulunur: 132 + 114 = 246.

246	−	132	=	114
eksilen		çıkan		fark

Çıkarmanın ögeleri

✏️ Haydi deneyelim — Zihinden hesapla.

420 + 380 = ☐	☐ + 245 = 800	900 − ☐ = 360

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🧱 Bozarak Çıkarma

Çıkarmaya birler basamağından başlarız. Eksilenin birlikleri yetmezse onlar basamağından **1 onluk bozarız** (1 onluk = 10 birlik). Onlukları yetmezse yüzler basamağından **1 yüzlük bozarız** (1 yüzlük = 10 onluk).

Tiyatro salonunda 593 koltuk var, 346 bilet satıldı: 593 − 346 = **247** boş koltuk. Çekim süreleri farkı: 327 − 141 = **186** dakika.

$$\begin{array}{r} 5\,9\,3 \\ -\,3\,4\,6 \\ \hline 2\,4\,7 \end{array}$$

3'ten 6 çıkmaz → 1 onluk boz

$$\begin{array}{r} 3\,2\,7 \\ -\,1\,4\,1 \\ \hline 1\,8\,6 \end{array}$$

2 onluktan 4 onluk çıkmaz → 1 yüzlük boz

💭 Sonucu Tahmin Etme

Toplamı ya da farkı tahmin ederken sayıları **en yakın onluğa** ya da **yüzlüğe yuvarlarız**, sonra işlemi zihinden yaparız.

162 + 138 → 160 + 140 = 300 (gerçek sonuç 300). 476 − 123 → 480 − 120 = 360 (gerçek sonuç 353). Tahminimiz sonuca ne kadar yakınsa o kadar iyidir.

134 + 353

→ 130 + 350 = **480**

gerçek: 487

en yakın onluğa yuvarla

612 − 289

→ 600 − 300 = **300**

gerçek: 323

en yakın yüzlüğe yuvarla

🎨 Resim köşesi — Bir toplama problemi yaz ve taban bloklarıyla çiz.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🧠 Zihinden Toplama ve Çıkarma

🔢 Basamaklara ayır

134 + 353 → 100 + 300 = 400, 30 + 50 = 80, 4 + 3 = 7 → 487

➕ Birini ayırıp ekle

246 + 130 → 246 + 100 = 346, 346 + 30 = 376

➖ Basamak basamak çıkar

785 – 240 → 785 – 200 = 585, 585 – 40 = 545

🎯 Yuvarla ve düzelt

350 – 198 → 350 – 200 = 150, 150 + 2 = 152

🔄 Toplama ile Çıkarma Arasındaki İlişki

Toplama ile çıkarma birbirinin **tersidir**. Toplamdan bir toplananı çıkarınca diğer toplananı buluruz. Farka çıkanı ekleyince eksileni buluruz.

Bu ilişkiyle bilinmeyen sayıyı buluruz: ? + 245 = 800 → 800 – 245 = **555**. 900 – ? = 360 → 900 – 360 = **540**. ? – 125 = 300 → 300 + 125 = **425**.

148 + 264 = 412 **264 + 148 = 412**

412 – 148 = 264 **412 – 264 = 148**

Bir toplama, iki çıkarma

🧩 Toplama mı, Çıkarma mı?

1. 📚 Kütüphanede 245 kitap vardı, 138 kitap daha alındı → toplama
2. 🐷 Ayten 963 liranın 485 lirasını harcadı → çıkarma
3. 🍞 Sabah 375, öğleden sonra 248 ekmek pişti → toplama
4. 🚌 728 öğrenciden 194'ü geziye katıldı, katılmayanlar? → çıkarma

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

📚 Yeni Sözcükler

toplanan · toplam ➕

152 + 135 = 287

eksilen · çıkan · fark ➖

246 – 132 = 114

elde 🧮

Üst basamağa aktarılan 1 onluk ya da 1 yüzlük.

tahmin 💭

Yuvarlayarak bulunan yaklaşık sonuç.

✏️ Haydi deneyelim — Alt alta topla.

☐☐	☐☐	☐☐
256	419	167
+ 378	+ 285	+ 548
☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐

✏️ Haydi deneyelim — Alt alta çıkar.

742	600	831
– 365	– 248	– 476
☐☐☐	☐☐☐	☐☐☐

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026